

Рід Любомирських у політичному житті Волинської губернії: управлінський аспект

У статті проаналізовано участь представників родини Любомирських в управлінні Волинською губернією. Визначено вплив політичної ситуації на кадрове питання, мотиви, якими керувалася верховна влада під час призначення на посади, а також ставлення місцевих магнатів до російської державної служби.

Ключові слова: Любомирські, Волинська губернія, віце-губернатор, предводитель дворянства, шляхта

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасна історична наука актуалізує дослідження подій через призму життєпису їхніх учасників, особливо під час розгляду проблем управління, де в центрі уваги – чиновницький апарат. У першій половині ХІХ ст. верховна влада Російської імперії робила спроби створити управлінський апарат із професійних чиновників із відповідною освітою й офіційним жалуванням, аби ті реалізовували потреби держави у всіх сферах суспільного життя через місцеві установи. А поки цього ще не здійснено – до управління залучали представників дворянства, але лише тих, які були лояльні до влади.

Що ж до новоприєднаних територій Правобережної України, то тут через чиновників влада проводила політику поступового зросійщення краю, а тому до них висувалися додаткові вимоги. Разом з тим без місцевої еліти обійтися було неможливо, їхня лояльність забезпечувала рівновагу в краї. Тому імперська влада намагалася заручитися підтримкою магнатерії в обмін на збереження маєтностей. У цьому контексті цінним є вивчення магнатських родів, їх участь не лише у соціально-економічному житті, розбудові культурного простору, а й в адмініструванні приєднаними територіями. Серед таких є рід Любомирських.

Аналіз досліджень цієї проблеми та огляд джерел. Історіографія питання об'ємна, рід Любомирських в центрі уваги дослідників, передусім краєзнавців. Опираючись на значні доступні матеріали, А. Климчук [8], О. Придбайло [14] виклали історію роду князів Любомирських, власників Рівного та Дубно. Вони зупинились на соціокультурному вигляді міст і внеску магнатів у їх розбудову; висвітлили побут князів, відносини в родині, описали урочистості, пишність яких вражала очевидців: багатство інтер'єру кімнат, чисельність музикантів, акторів, слуг тощо. Палацово-паркові садиби магнатерії як центри культури Волині висвітлив В. Павлюк, де мистецьким смакам Любомирських відведено особливе місце [13]. Однак не з'ясовано питання, як взаємодіяли князі з тамтешньою губернською адміністрацією й верховною владою, не знайшов належного відображення й той факт, що Фрідріх Любомирський якийсь час обіймав посаду віце-губернатора.

На політичну діяльність польської шляхти більше уваги звернули дослідники державного управління. Лояльність чи опозиційність магнатських родів до державної влади висвітлювали М. Бармак [1], О. Горобець [3], І. Фицик [16], В. Шандра [20], Л. Казначеева [7]. Поблажливим ставленням до поляків за часи правління Олександра I Д. Бовуа пояснює призначення Ф. Любомирського на ключову адміністративну посаду [2]. У дослідженні «Старосвітське панство» В. Свербигуз показав намагання шляхетської делегації подати петицію імператорові в обхід місцевої влади. Серед її авторів – київський каштелян князь Юзеф Любомирський. Це був сміливий політичний крок, який міг розцінюватися як зухвальство й нелояльність до влади та призвести до штрафу у розмірі 200 р. і навіть, арешту [15, с. 31]. Можливо, саме титул князя вберіг Любомирського від такого звинувачення.

Сприяє зацікавленню науковців і добре збережений родинний архів Любомирських. Дослідниця Н. Черкаська визначила його інформативний потенціал як джерело вивчення історії роду. Наявні матеріали дають можливість глибше розкрити питання соціальної, військової історії Речі

Посполитої й Російської імперії до кінця XVIII ст., а також повсякденного життя магнатів [19].

Інформативну характеристику архіву Любомирських також зробила укладачка першого опису Центрального державного історичного архіву України в м. Києві І.О. Ціборовська-Римарович. Фонд 236 «Любомирські, польський шляхетський рід, поміщики Правобережної України» складається з двох описів, у яких нараховується, відповідно, 188 і 409 одиниць зберігання з хронологічними рамками 1566-1917 рр. Документи першого опису висвітлюють майнове та соціальне становище, діяльності окремих представників роду (переважно Станіслава Любомирського і його спадкоємців: краківського воєводи Єжи-Домініка, княгині Марії Владиславівни). Другий опис, укладений Г. С. Сергійчуком, мав іншу структуру систематизації: документи на правоволодіння та управління маєтками (на українських землях та території Польщі); матеріали судових процесів щодо спірного володіння та стягнення боргів; документи надвірних гарнізонів; листування; матеріали інших осіб тощо.

І. Ціборовська-Римарович першою зазначила, що в XIX ст. Любомирські не просто володіли землями Правобережної України, а займали адміністративні посади в державних і земських установах Російської імперії: Фрідріх-Вільгельм був маршалком шляхти Ямпільського повіту, згодом – волинським віце-губернатором; Костянтин-Станіслав – предводителем дворянства Волинської губернії, а Стефан – Могильовської губернії. Заслуговує на окрему увагу її спроба проаналізувати інформаційну наповненість фамільних документів Любомирських, що зберігаються в центральних архівах Росії, Білорусії, Польщі [17]. Водночас дослідницею проігноровано справи з Державного архіву Житомирської області.

У Житомирі, тодішньому центрі Волинської губернії, розміщувались усі губернські адміністративні установи. Справа про соціальне походження розглядалась Волинським дворянським депутатським зібранням, ним же вносилися відомості до родовідної книги. Велося об'ємне діловодство щодо

видачі свідоцтв про дворянське походження спадкоємцям, сюди ж надсилалися формуляри про службу тощо. У фонді 146 «Волинське дворянське депутатське зібрання» Державного архіву Житомирської області є справи Любомирських за 1803-1915 рр. [4-6]. У 1845 р. складено список усіх Любомирських із зазначенням посад і маєтків, які вони були на той час у Волинській, Подільській, Київській, Могильовській губерніях [4, арк. 84]. Також розміщено відомості про службу Ксаверія Любомирського, який володів Дубровенським графством, його синів Костянтина, Євгенія, Антона, Олександра та онуків Стефана, Владислава, Євгенія-Адольфа, Івана Євгеновичів та Франциска, Олександра Антоновичів [4, арк. 14-194].

Мета статті – розкрити роль Любомирських в управлінні Волинською губернією наприкінці XVIII – 60-х рр. ХХ ст. Відсутність спеціального дослідження з порушеної проблеми, де би містився аналіз службових характеристик Любомирських-управлінців, вплинула на вибір теми. Хронологічні рамки обумовлені часом приєднання волинських земель до складу Російської імперії внаслідок поділу Речі Посполитої й до Січневого повстання. На цій території запроваджувалось управління за внутрішньою імперською моделлю, а перед польською елітою постало непросте завдання – чинити опір та, як наслідок, утратити маєтки або довести своє шляхетне походження, отримати привілеї відповідно до «Жалуваної грамоти дворянам» (1785 р.) і зуміти адаптуватися до нових політичних реалій. Відтак розпочався якісно новий етап у житті польського шляхетства, який є хронологічним початком запропонованого дослідження. Після 1863 р. верховна влада унеможливила полякам обіймати ключові управлінські посади. Детально зупинимося лише на тих представниках з Любомирських, які були частиною управлінської ланки на новоприєднаних територіях, а також проаналізуємо, як використовувала імперія людський потенціал відомого польського магнатського роду.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Широко відомо, що родинним гніздом Любомирських гербу

«Шженява без хреста» (або «Дружина») було с. Любомеж у Сандонецькому воєводстві. Титул князя Священної Римської імперії отримав краківський воєвода Станіслав Любомирський 1647 р. від імператора Фердинанда III. Нашадки Станіслава визнані в князівському титулі в Австрійській та Російській імперіях.

Природа щедро обдарувала Любомирських спадкоємцями чоловічої статі. Наприкінці XVII ст. виділилися чотири гілки Любомирських – ланцутська, яновецька, жешівська й пшеворська. З останньої гілки пішло ще три лінії – ординацька, дубенська та дубровенська. Життя й діяльність представників пшеворської гілки Любомирських пов'язані з українськими землями, що входили до складу Речі Посполитої, а згодом – Російської імперії; вони і є об'єктом нашої розвідки [17, с. 2].

Вершина слави роду Любомирських пов'язана з Станіславом Любомирським (1704-1793 рр.), якому судилося бачити занепад Речі Посполитої й бути причетним до тих подій. Із 1764 р. Станіслав Любомирський був брацлавським воєводою, членом сейму, навіть претендував на королівську корону. Він по праву вважався найбагатшою людиною Речі Посполитої: мав у власності 31 місто і 738 сіл, що давали 2 919 641 злотих щорічного прибутку. У своїй політичній діяльності Станіслав Любомирський був непередбачуваним: задля власних інтересів дотримувався то проросійської, то польсько-патріотичної орієнтації [8, с.36].

Князівський титул Любомирських був визнаний владою Російської імперії, про що відповідне рішення винесло Волинське дворянське депутатське зібрання 15 березня 1803 р. І хоча нобілітація польської шляхти в соціальну структуру Російської імперії тривала довго й подану шляхтою документацію неодноразово переглядали різні комісії протягом першої половини XIX ст. (ідеться про створену генерал-губернатором Д. Г. Бібіковим Центральною ревізійною комісією), до знатного і поважного роду Любомирських нова влада не висувала претензій. Швидко пройшла також адаптація до нових політичних

реалій: 29 липня 1821 р. Фрідріх Осипович (1779-1848 рр.), онук Станіслава Любомирського, був призначений волинським віце-губернатором.

Посада віце-губернатора вважалася значимою: вона передбачала виконання обов'язків заступника й першого помічника начальника губернії, а також голови казенної палати (до 1837 р.). Таким чином Фрідріх Любомирський став не просто заступником волинського губернатора В. К. Гіжицького, а під його безпосереднім контролем перебувало надходження податків до державної скарбниці, стягнення недоїмок, здійснення заходів з організації підрядів та торгів на надання горілчаних відкупів. До кола повноважень входили загальний нагляд за фабриками й заводами на території губернії, організація хлібних та фуражних зборів на потреби війська, нагляд за виконанням рекрутської повинності, складання відомостей про чисельний і соціальний склад населення [10, с. 122].

Пікантності призначенню додавав ще й той факт, що попередник, граф Філіп Плятер, був звільнений імператором після затяжного конфлікту з губернатором, що призвело до загострення стосунків між шляхтою і адміністрацією. Очевидець тих подій Я. Д. Охотський зауважив, що В. К. Гіжицький зненавидів Житомир і свою посаду через постійні інтриги. Він намагався не перебувати довго в губерньському центрі і його майже постійно заступав віце-губернатор Ф. Любомирський [9, с. 96]. Дійшло навіть до того, що саме Фрідріх Осипович, а не губернатор, ревізував одинадцять повітових міст губернії, уключаючи Житомир; стежив за тамтешнім порядком та належним веденням державних справ. Отже, у руках Ф. Любомирського зосередились надзвичайно широкі повноваження, виконання яких ускладнювалось ворожими настроями шляхти. Проте Ф. Любомирський упорався із завданнями від держави, про що свідчить нагородження його орденом Св. Анни 2 ступеня [4, арк. 115].

Невдовзі й шляхта змінила на краще своє ставлення до новопризначеного чиновника, не в останню чергу завдяки знатному походженню, благодійним намірам в розбудові освіти, а саме планам відкриття гімназії в Рівному.

Дослідник Рівного А. Климчук називає гімназію дітищем і «справою життя» Фрідріха Любомирського. Для потреб гімназії він власним коштом побудував ошатне приміщення в стилі класицизму (сьогодні в ньому розміщений Рівненський краєзнавчий музей), подарував оранжерею, мурований дім і Петриківську садибу [8, с. 37]. В умовах зросійщення краю благодійництво в галузі освіти, спрямоване на збереження польської мови й культурних надбань, високо цінувалося шляхтою.

Достеменно не відомо точних причин звільнення Ф. О. Любомирського з посади волинського віце-губернатора в 1825 р. Очевидно, новий губернатор Волині М. Ф. Андржейкович домагався звільнення всіх чиновників, призначених попередником, щоб оточити себе відданими людьми [9, с. 98].

Після Листопадового повстання верховна влада переглянула кадрову політику й не призначала вихідців із Волині на вищі адміністративні посади в регіоні. Шляхті залишалася заповнювати незначні виборні посади, кількість яких зменшувалася внаслідок переходу в категорію призначуваних. Тому й не дивно, що польська магнатурія, навіть лояльна до Російської імперії, утратила інтерес до державної служби. У зверненнях до генерал-губернатора В. В. Левашова волинський губернатор А. П. Римський-Корсаков писав, що у внутрішніх губерніях не зустріти такого числа заможних та освічених поміщиків, як на Волині (ідеться про добре освічених представників магнатських родів, про тих самих Любомирських.). Губернатор звертав увагу на розкішні палаци в сільській місцевості, на проведенні вільного часу багатою молоддю у своїх маєтках, на її необтяженість ні військовою, ні цивільною службою [18, арк. 169-170].

Найвищою серед виборних вважалася посада губернського предводителя дворянства. Упродовж першої половини ХІХ ст. імперська влада розширила коло його повноважень. Як виразники дворянських інтересів, предводителі проводили збори й вибори, розпоряджалися коштами зібрання, брали участь у складанні родовідних книг, устанавлювали опіку над маєтками неповнолітніх; разом із начальником губернії діяли при запровадженні карантинних зон під

час поширення заразних хвороб, під час проведення рекрутських наборів, обраховували статті витрат на земські повинності. Губернський предводитель входив до складу губернського відділу у земських, міських, військових справах, губернського лісоохоронного комітету, губернської оцінювальної комісії. Такий обсяг державних справ вимагав повної зосередженості і частого перебування у губернському місті, тісної співпраці з начальником краю. Верховна влада законодавчо урегулювала взаємовідносини між предводителем і губернатором. Першому наказувалось повідомляти в разі від'їзду з маєтку, навіть у власних справах [11, с. 110-111]. Для магнатів, зокрема Костянтина Любомирського (1786-1870 рр.), такий контроль не був прийнятний, ураховуючи те, що більшість його маєтностей знаходились у Київській та Могильовській губерніях. Ця обставина унеможливлювала постійне перебування на Волині протягом трирічної каденції. Однак шляхтичі, які намагалися мати владного покровителя для протистояння з адміністрацією, на зібранні 1841 р. волинським губернським предводителем обрали відсутнього на виборах князя К. Любомирського [7, с. 132].

Костянтин Любомирський був сином Ксаверія Любомирського від першого шлюбу з Теофілею Ржевуською. Згідно з формулярними списками Ксаверій Любомирський ще 14 червня 1777 р. вступив на військову службу в Російській імперії в чині полковника, 27 червня 1783 р. отримав чин генерал-майора, 5 лютого 1790 р. став генерал-поручиком за сприяння Потьомкіна. У грудня 1796 р. Ксаверій Станіславович призначений шефом Тамбовського піхотного полку і з цієї посади вийшов у відставку 1797 р. Існування між Потьомкіним і Любомирськими тісних взаємин підтверджується купівлею першим Смілянського маєтку. Остаточна сума, яку отримали Любомирські від спадкоємців Потьомкіна, становила 2 млн. руб. сріблом. До того ж, у рахунок недоплаченої суми до них відійшло Дубровенське графство, яке складалося з 495 містечок, сіл, поселень тощо [4, арк. 14, 16].

Потрібно зауважити, що всі сини Ксаверія Любомирського тривало перебували на російській військовій службі: Євгеній – із 1809 р. по 1817 р. і мав

чин ротмістра [4, арк. 37], Олександр – відставний поручик гвардії, Антон дослужився до майорського чину упродовж 1817-1840 рр., а у відставку вийшов підполковником, а також був удостоєний орденами Св. Анни 3 ступеня, Св. Володимира 4 ступеня [4, арк. 50]. Військовою службою відзначився й майбутній волинський предводитель дворянства. Згідно відомостями, уміщеними в Російському біографічному словнику, Костянтин Любомирський вступив на службу в 1806 р. в Гродненський гусарський полк і був призначений ад'ютантом до генерала Уварова. За похід у Пруссію він отримав золоту шаблю з написом «За хоробрість» і прусський орден; у 1808 р. був підвищений до чину поручика, брав участь у фінляндському поході проти шведів, поході в Молдову. Нагородами за віддану службу для К. Любомирського стали чин штаб-ротмістра і ордени Св. Володимира 4 ступеня та Св. Анни 2 ступеня. Після цього було покрокове зростання до генерал-майора з наказом бути при діючій армії. В 1829 р. став командувати 1-ю бригадою 6-ї піхотної дивізії й тимчасово виконував обов'язки командувача Даунавпільської фортеці [12, с. 810-811]. Блискуча військова кар'єра Костянтина Любомирського вмить перервалася, коли отримав наказ виступити проти польських військ під час Листопадового повстання. Не бажаючи виступати проти повстанців, князь звернувся до імператора з проханням відправити його на Кавказ, а коли отримав різку відмову, то попросив про відставку. Микола I настільки розгнівався на нього, що погодився відставку за хворобою, чим назавжди зачинив за ним двері військової служби й наказав не з'являтися в Петербурзі.

Колишнього бойового генерала не надто зацікавила виборна посада у Волинській губернії, ще й отримана з порушенням законодавства, то ж він швидко домогся звільнення. Це був перший подібний випадок в управлінні губернією. За два місяці після свого призначення імператором, вже у вересні 1841 р. князь К. К. Любомирський був звільнений, а посада губернського предводителя стала вакантною до наступних виборів у серпні 1844 р. Весь цей час обов'язки виконував житомирський повітовий предводитель Я. А. Омецинський [7, с. 132].

Звільнений від служби п'ятдесятичотирирічний Костянтин Любомирський повернувся у власний маєток, де мешкав із дружиною Катериною Миколаївною (із дому Толстих) і дітьми: сином Сигізмундом (1822 р. н.), доньками Теофілею (1812 р.н.), Валентиною (1817 р.н.), Христиною (1825 р.н.), Ядвігою (1828 р.н.), Марією (1832 р.н.), Клементиною (1838 р.н.). Значні статки дали змогу колишньому предводителю не розглядати службу як засіб збагачення й більше не вступати на жодні посади у Волинській губернії. Йому належало 9905 кріпосних (8090 осіб успадковані, а решту придбані в 1822 р.) у Київській губернії (Радомишльський повіт, Іваньків) та Могильовській губернії (Оршанський повіт)[4, арк. 79].

Така поведінка волинської шляхти на виборах і небажання польських магнатів нести непривабливу цивільну службу лише утвердило думку верховної влади про посилення заходів, спрямованих на нівелювання польських впливів. Після Січневого повстання на ключові посади губернії стали призначатися лише вихідці російського спадкового дворянства, а посада губернського предводителя стала призначуваною. Не тільки Любомирські, а й інші польські магнати втратили можливість впливати на управління регіоном.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Магнатський рід Любомирських здавна володів маєтностями на території Правобережної України. Після переходу цих земель до складу Російської імперії його представники швидко пройшли нобілітацію та влилися в імперську соціальну структуру. Вони розглядалися верховною владою як благонадійні. За становим походження та рівнем освіченості Любомирські могли претендувати на вищі державні посади, натомість відомо про участь лише двох із них в адмініструванні території: Фрідріх Любомирський був на посаді волинського віце-губернатора, на яку призначала центральна влада, та Костянтин Любомирський, обраний шляхтою волинським губернським предводителем дворянства, від якої він відмовився, навіть домігся звільнення вже після затвердження імператором. Незважаючи на поступовий занепад господарських справ і роздрібнення маєтку через значне число спадкоємців, Любомирські не

бажали бути частиною бюрократичної системи Російської імперії та не розглядали державну службу як спосіб матеріального збагачення. Водночас імперська влада не поспішала з призначенням поляків, а заповнювала ключові управлінські посади благонадійними дворянами з внутрішніх російських губерній.

Джерела та література:

1. Бармак М. В. Формування владних інституцій Російської імперії на Правобережній Україні (кін. XVIII – пер. пол. XIX ст.). Тернопіль : в-во „Астон”, 2007. 512 с.
2. Бовуа Д. Російська влада і польська шляхта в Україні. 1793-1830 [пер. с французької Зої Борисяук]. Львів : Кальварія, 2007. 296 с.
3. Горобець О. Інститут предводителя дворянства в структурі місцевого управління першої половини XIX ст.: правовий статус та його реалізація (на матеріалах Київської губернії). *Український історичний збірник*. Вип. 15. 2012. С. 50-58.
4. Державний архів Житомирської області (далі: Держархів Житомирської області). Ф. 146. Оп. 1. Спр. 3564. 286 арк.
5. Держархів Житомирської області. Ф. 146. Оп. 1. Спр. 3565. 103 арк.
6. Держархів Житомирської області. Ф. 146. Оп. 1. Спр. 3567. 24 арк.
7. Казначеева Л. Діяльність волинських губернських предводителів дворянства. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Вип. 25. 2014. С.130-135.
8. Климчук А. Князі Любомирські і Рівне. *VIP*. 2008. №11 (213). С. 36-38.
9. Крашевський Ю. І. Рассказы о польской старине. Записки XVIII века. СПб., 1874. Т. 2. 319 с.
10. Маркевич О. Віце-губернатор Волинської губернії першої половини XIX століття: соціологічний портрет. *Волинські історичні записки : збірник наукових праць*. 2011. Том 6. С. 121-133.
11. Маркевич О. Волинський губернатор і губернський предводитель дворянства у співпраці та суперництві за владу (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). *Модернізаційні процеси на Волині в XIX – на початку XX ст. : збірник наукових праць*. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. С. 105-121.
12. М. П. Любомирский, князь Константин Ксаверьевич. *Русский биографический словарь* : изд. Императорским русским историческим обществом под ред И. Д. Чечулина и М. Г. Курдюмова. Тип. Главного управления уделов, 1914. Т. 10. Лабзина – Ляшенко. С. 810-811.

13. Павлюк В. Палацово-паркові ансамблі магнатерії – центри культури Волині. *Осягнення історії : Збірник наукових праць на пошану проф. Миколи Павловича Ковальського з нагоди 70-річчя*. Острог-Нью-Йорк, 1999. С. 402-418.
14. Придбайло О. Князі міста Дубно. Рід Любомирських. URL: <https://we.org.ua/history/knyazi-mista-dubno-rid-lyubomyrskyh/>
15. Свербигуз В. Старосвітське панство. Варшава, 1999. 249 с.
16. Фицик І. Лояльність/опозиційність Російській імперії дворянських депутатських зібрань Правобережної України (кінець XVIII ст. – перша третина XIX ст.). URL: <http://history.chdu.edu.ua/article/view/47990>
17. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі – ЦДІАК України). Ф. 236. Оп. 1. 100 арк. URL: <http://cdiak.archives.gov.ua/files/f.0236op.0001.pdf>
18. ЦДІАК України. Ф. 442. Оп 782. Спр. 254. 199 арк.
19. Черкаська Н. Документи Дубенського архіву Любомирських з колекції Київського відділу Російського військово-історичного товариства. *Український археографічний щорічник. Збірник наукових праць*. Випуск 21/22. Том 24/25. Київ, 2018. С. 31-67.
20. Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX століття. К. : НАН України І-н історії України, 2005. 427 с.

Маркевич О. Род Любомирських в политической жизни Волынской губернии: управленческий аспект. На основании широкого круга исторических источников и литературы анализируется участие представителей семьи Любомирских в управлении Волынской губернии в конце XVIII - 60-х гг. XIX в. Раскрывается как влияла политическая ситуация на кадровый вопрос, мотивы, которыми руководствовалась верховная власть при назначении на должности, а также отношение местных магнатов к российской государственной службе.

Подробно описано участие двух представителей рода Любомирских в управлении губернией: Фридриха Любомирского на должности волынского вице-губернатора, назначенного верховной властью, и Константина Любомирского избранного шляхтой волынского предводителя дворянства. Охарактеризованы причины отказа К. Любомирского от выборной должности. Делается вывод о том, что польские магнаты не желали быть частью управленческой системы империи, а после Январского восстания 1863 г. в Волынской губернии ключевые управленческие должности занимали выходцы с внутренних губерний империи.

Ключевые слова: Любомирские, Волынская губерния, вице-губернатор, предводитель дворянства, шляхта

Markevych O. The Lyubomirsky Family in the Political Life of Volyn Province: the Managerial Aspect. On the basis of attracting a wide range of historical sources and scientific literature the participation of representatives of the Lyubomirsky family in the management of the Volyn province in the late 18th – 60's of the 19 th century is investigated. How the political situation influenced the personnel issue is determined, the motives, which the supreme power in the appointment, and the attitude of local magnates to the civil service.

The participation of two persons of the Lyubomirsky family in the management of the province is described in detail: Friedrich Lyubomirsky in post of the Volyn vice-governor, and Konstantin Lyubomirsky – Volyn leader of the nobility, elected by gentry. The reasons for K. Lyubomirsky's refusal to hold office are described. This led to the conclusion that the Polish magnates didn't want to be the part of management system of the empire, and after the Polish January uprising key management positions were occupied by natives of the inner provinces of the empire.

Key words: Lyubomirsky, Volyn province, the vice-governor, the leader of nobility, gentry.